

Ideeënwaaier

De ideeënwaaier bevat werkvormen voor het invoeren en verankeren van cultuureducatie op school.

Waarom een ideeënwaaier:

Dit overzicht is bedoeld om voorbeelden te geven van de wijze waarop cultuureducatie binnen de school ingevoerd en verankerd kan worden.

Het overzicht is opgesteld vanuit de praktijk. De voorbeelden worden gebruikt door scholen om de cultuureducatie intern te organiseren. De verschillende mogelijkheden zijn kort weergegeven.

Cultuureducatie

Onder cultuureducatie wordt verstaan: alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet.

Vormen van cultuur zijn onder andere: beeldende vorming, audiovisuele kunst, media, letteren, dans, toneel, drama, muziek en materieel en immaterieel cultureel erfgoed. Cultuureducatie omvat dus meerdere disciplines. Cultuureducatie bevat actieve, receptieve en/of reflectieve componenten.

Gebruik

De ideeën zijn als volgt ingedeeld:

1. Structuur (als tijdsplanning leidend is)
2. Vakdiscipline (vakdiscipline leidend)
3. Thema (thema is leidend en meerdere disciplines worden met elkaar verbonden)
4. Werkwijze (de methode wordt aangevuld met cultuureducatieve activiteiten)
5. Presentatie (het presenteren van werk is leidend)

NB. De verschillende benaderingen hebben veel raakvlakken. Hierdoor komt de indeling op sommige plekken kunstmatig over. Uit de voorbeelden kan een keus worden gemaakt die voor uw school bruikbaar is.

Advies

Voor advies bij het maken van een bepaalde keuze, kunt u zich richten tot de accountmanager die verbonden is aan het stadsdeel waar uw school is gevestigd. Mocht u geïnteresseerd zijn in meer informatie over de gepresenteerde benaderingen dan kunt u contact opnemen met Mocca.

Feedback en meer ideeën

Heeft u op- of aanmerkingen, dan horen wij dat graag. Hetzelfde geldt voor het toevoegen van ideeën aan de waaier.

info@mocca-amsterdam.nl

1. Structuur

1. de kunstpauze

Aanpassing van het lesrooster door verlenging van de onderwijstijd. Onder schooltijd kunstlessen van professionele docenten. Leerkrachten krijgen andere werktijden en kinderen hebben een langere schooldag. Lesrooster wordt aangepast om onder schooltijd ruimte voor een "kunstpauze" te bieden. In dit uur onder schooltijd krijgen de kinderen verplicht kunstlessen. Voorbeelden van lessen zijn: Afrikaanse dans, beeldende vorming, literaire vorming en djembé. .

2. keuzevakken cultuureducatie

In een vastgestelde periode worden keuzevakken op het gebied van cultuureducatie gegeven. De keuzevakken worden georganiseerd en uitgevoerd door leerkrachten, ouders en/of externen. Kinderen kunnen zelf kiezen welk(e) vak(ken) zij willen volgen. De keuzevakken worden verankerd in een bepaalde structuur van tijd, duur en periode.

3. circuit lessen/ parcours

Een circuit wordt vormgegeven door de leerkrachten en/of ouders. Leerlingen schrijven zich in voor verschillende activiteiten. Als alle materialen en taken klaarliggen, gaan leerlingen zelfstandig door het circuit heen. Een alternatief is om het circuit vorm te geven aan de hand van workshops in plaats van zelfstandige taken. Leeftijd doet binnen het circuit niet ter zake, wel is differentiatie belangrijk. Frequentie, duur, inhoud en uitvoering kunnen naar eigen ideeën en wensen worden bepaald. Kinderen doen een aantal activiteiten achter elkaar.

4. De dag starten met ....

Binnen het lesrooster wordt een vast moment in de ochtend gekozen om te starten met een discipline binnen cultuureducatie. Zo zou iedere groep bijvoorbeeld 's morgens kunnen zingen.

5. doe en activiteitenmiddagen

Alle leerkrachten organiseren een serie middagen (bijvoorbeeld tien keer) voor alle leerlingen. De keuze voor inhoud en vorm is aan de leerkracht. De leerkracht kiest een discipline of activiteit waarmee hij of zij affiniteit heeft. Ouders en/of externen kunnen bij deze middagen betrokken worden. Activiteiten kunnen zowel binnen als buiten de school plaatsvinden. Frequentie, duur, inhoud en uitvoering kunnen naar eigen idee en wens worden ingevuld. 's Middags wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de kinderen.

6. crea momenten

Creatieve ochtenden of middagen, atelierlessen, kinderatelier in school. Een vaste plek voor creatieve activiteiten, waarvoor ook materiaal beschikbaar is. Op een vast moment wordt in de school aandacht geschonken aan de creatieve vakken.

7. zelfstandig werken

Binnen de structuur van zelfstandig werken is er materiaal met een duidelijke opdracht binnen de disciplines van cultuureducatie voorhanden. Leerlingen kunnen zodoende zelfstandig hun taken afwerken. Gedacht kan worden aan tekenopdrachten, ergoedopdrachten, schrijfopdrachten etc..

8. klassenmanagement

Binnen klassenmanagement kan cultuureducatie als vast onderdeel worden opgenomen. Dit betekent dat er schriftelijke opdrachten op het gebied van cultuureducatie voorhanden moeten zijn. Deze opdrachten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op onderzoek in de omgeving, kunstbeschouwing, luisteren naar muziek, opdrachten op de computer, etc.

9. ontwikkelingsgericht leren

Binnen de structuur van ontwikkelingsgericht leren kan cultuureducatie als een vast onderdeel worden opgenomen. In de verwerking van het thema kunnen er dan bijvoorbeeld één of meerdere disciplines worden opgenomen.

2. Vakdiscipline

1. oriënteren en verdiepen

Onderschools kennismakingslessen met één of meerdere disciplines van cultuureducatie en na schooltijd een aanbod van deze disciplines als verdieping. Oriënteren gebeurt tijdens schooltijd en verdiepen na school (brede-schoolconcept).

2. profilering met een specifieke vakdiscipline

Zwaartepunt op één van de verschillende disciplines binnen de cultuureducatie leggen en deze discipline van groep 1 t/m groep 8 verankeren door een logische opbouw. De opbouw loopt van oriënterend naar verdiepend, eventueel wordt een verbinding met andere vakken gelegd en binnen die opbouw is er vooral aandacht voor het aanleren van vaardigheden. De overige disciplines binnen de cultuureducatie komen meer ad hoc aan bod. Oriënteren en verdiepen gebeurt daarbij onder schooltijd.

3. verdeling van disciplines

Per bouw wordt gekozen voor een of twee disciplines binnen de cultuureducatie. De gekozen disciplines vormen binnen de bouw het zwaartepunt voor activiteiten, lessen en projecten. De overige disciplines, die niet als zwaartepunt gekozen zijn, komen binnen de bouw minder prominent aan bod. Door per bouw voor eigen disciplines te kiezen komen de meeste disciplines gedurende de schoolloopbaan aan bod.

4. discipline als vak

Er wordt gekozen voor een aantal disciplines binnen de cultuureducatie, waaraan, met of zonder vakleerkracht, als eigen vak vorm wordt gegeven binnen de school. De lessen vinden plaats volgens een vast rooster.

5. leskisten

De school ontwikkelt een aantal lessen of kiest een aantal lessen uit een methode. Alle benodigdheden (materiaal, lesopzet, opdracht) worden in een leskist verzameld voor gebruik door leerkrachten en leerlingen. Leerkrachten weten waar zij kunnen vinden wat zij nodig hebben en hoeven geen materialen bij elkaar te zoeken. Leskisten kunnen voor alle disciplines worden gemaakt. Een variant kan zijn het ontwikkelen van leskisten voor zelfstandig gebruik door leerlingen.

3. Thema

1. schoolbreed thema

Elk jaar wordt gekozen voor een schoolbreed thema. Binnen dit klassenoverstijgend jaarthema kiezen de bouwen hun eigen subthema's. Beeldende vormingslessen sluiten aan bij het thema. Ieder jaar wordt er een andere kunstdiscipline aan het thema gekoppeld. De leerkrachten brengen ook een bezoek aan een museum dat aansluit bij het thema. Gestimuleerd wordt dat ook andere vakken aan het thema worden gekoppeld. Ter afsluiting worden presentaties gegeven in de eigen lokalen van de groep. Een alternatief kan zijn om het thema te laten eindigen met een gezamenlijke afsluiting.

2. jaarthema

Er wordt een jaarthema (bijv. verhuizen) centraal gesteld. Aan dit thema worden de activiteiten op het gebied van cultuureducatie binnen en buiten de school gekoppeld. Deze activiteiten worden in een planning vastgelegd.

3. cultuureducatie binnen ontwerp format

Elk jaar wordt gekozen voor een aantal thema's (thematisch onderwijs, ontwikkelingsgericht onderwijs). Binnen het ontwerpschema waarin de verschillende deelgebieden staan die per thema behandeld moeten worden, kan cultuureducatie als deelgebied worden opgenomen. Bepaalde vakgebieden staan soms centraal en soms niet. Cultuureducatie als vakgebied kan zo ook af en toe centraal gesteld worden.

4. themalessen

Elke acht weken worden er op basis van een thema lessen dans, drama en muziek gegeven. Iedere twee maanden zijn er presentaties.

5. thema

Het docententeam kiest een thema. Bij dit thema worden activiteiten bedacht. De leerkrachten kiezen zelf een activiteit, die zij begeleiden tijdens de doemiddag. De workshops worden door tweetallen georganiseerd en uitgevoerd, soms met ondersteuning en begeleiding door externen.

4. werkwijze

1. methode als uitgangspunt

Methode als uitgangspunt: in de methode wordt gezocht naar vaste aanknopingspunten voor cultuureducatie. Aanknopingspunten kunnen gezocht worden in een of meerdere disciplines.

Thema's uit bijvoorbeeld de methode Leefstijl zijn uitgangspunt voor de lessen beeldende vorming. Leerkrachten geven op een vast moment lessen beeldende vorming ondersteund door een vakleerkracht.

Het vak wereldoriëntatie levert de thema's voor de invulling van cultuureducatie. Hieraan wordt elk jaar een dansvoorstelling gekoppeld (leerlingen krijgen elke week dansles). Iedere ochtend wordt, voordat de lessen beginnen, gestart met muziek.

2. ondersteuning van methode

Vormen van cultuureducatie worden gebruikt ter ondersteuning van verschillende methoden. Gedacht kan worden aan drama bij taalonderwijs of het bouwen van een maquette bij rekenen.

3. Portfolio

De leerlingen maken een eigen portfolio, waarin zij hun ontwikkelingen zelf bijhouden. De portfolio beslaat alle schooljaren en biedt ruimte aan alle disciplines. Elk jaar maken de leerlingen een selectie uit hun werk om in hun portfolio te laten opnemen. Reflectie staat hierbij centraal.

5. presentatie

1. presentatie

Leerlingen houden regelmatig een presentatie (optreden, voorstelling, expositie etc). Daarbij worden leerkrachten aan hen gekoppeld, die eventueel worden ondersteund door professionals om hun vaardigheden uit te bouwen.

2. maandafsluitingen, weekafsluitingen

Groepen kunnen op vaste momenten in het jaar een afsluiting verzorgen. Tevens bestaan er vormen waarin leerlingen door zich aan te melden of door een auditie, uitgekozen worden voor een afsluiting. Hierbij hoeft niet elke groep deel te nemen, maar kunnen leerlingen alleen of in groepen kiezen voor een performance of een bijdrage aan de afsluiting. Alle disciplines kunnen in de afsluiting aan bod komen.